

การดูแลสวนไม้ผลหลังเก็บผลผลิต

การใส่ใจดูแลสวนไม้ผล หลังเก็บผลผลิต อีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับวงการอาชีพพืชสวนทั้งหลาย เพราะว่าการจัดการดูแลในระยะเวลา นี้ จะส่งผลไปถึงการติดดอกออกผล มากหรือน้อยของไม้ผลในรุ่นต่อๆ ไป ด้วย เกษตรกรชาวสวนไม้ผลหลายๆ รายอาจมองข้ามความสำคัญการดูแลช่วงนี้ไป ส่วนมากจะปล่อยทิ้งไว้ก่อนจะ ไปเน้นดูแลบำรุงต้นช่วงที่ออกดอกติดผลแล้ว ซึ่งผลที่ได้คือ พืชออกดอกติดผลน้อย ไม้ดก ลูกเล็ก ไม้โต หรือผลผลิตออกไม่สม่ำเสมอ และผลผลิตตอบแทนต่อไร่นาน้อย เป็นต้น

การปฏิบัติดูแลสวนไม้ผลหลังเก็บผลผลิต โดยทั่วไปนิยมทำกัน 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ

1. ตัดแต่งกิ่ง ทรงพุ่ม

ขั้นตอนการตัดแต่งกิ่งหรือจัดทรงพุ่มไม้ผล อีกขั้นตอนหนึ่งที่เทคนิคเกษตรกรรมชาตินิกเวให้ความสำคัญ ถือว่าเป็นศาสตร์และศิลป์ในการดูแลสวนไม้ผล เพราะว่ามีผลจะออกดอกติดผลหรือลูกดก นอกจากขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมแล้ว ยังขึ้นอยู่กับกับการตัดแต่งทรงพุ่มนี้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การตัดแต่งกิ่ง

- ตัดแต่งเพื่อควบคุมทรงพุ่มไม่ให้สูงใหญ่จนเกินไป หรือควบคุมอยู่ในทรงพุ่มที่ต้องการ ง่ายต่อการดูแลรักษา และสะดวกต่อการเก็บผลผลิต

- ตัดแต่งกิ่งเพื่อต้องการให้ทรงพุ่มโปร่ง แสงแดดส่องถึงทั้งต้น พืชจะได้สังเคราะห์แสงเพื่อผลิตอาหารในการ

ออกดอกติดผล

- ตัดแต่งกิ่งเพื่อให้กิ่งก้านมีความสมดุลกัน ออกลูกสม่ำเสมอ ไม่เอนเอียงไปด้านใดด้านหนึ่งและป้องกันลมพายุ

- ตัดแต่งกิ่งเพื่อบังคับให้ผลผลิต

ออกนอกฤดูการผลิต

ส่วนรูปแบบการตัดแต่งกิ่งนั้น มีหลายรูปแบบ เช่น ตัดแต่งรูปทรง-ปริมาตร, รูปทรงกลม ฯลฯ แล้วแต่ความต้องการ และวัตถุประสงค์ของแต่ละท่าน

ขั้นตอนการตัดแต่ง

ต้นมะม่วง ส้มเขียวหวาน ส้มโอลำไย ลิ้นจี่ การตัดแต่งกิ่งโดยทั่วไป จะเน้นตัดกิ่งที่อยู่กลางทรงพุ่มออก หรือตัดกิ่งที่ซ้อนทับทึบแน่น บดบังแสงแดดออก ตัดกิ่งที่ออกด้านข้างมากเกินไป ซึ่งไม่จำเป็นออก และตัดกิ่งที่แก่แห้ง หรือมีโรคระบาด หนอนเจาะ การตัดกิ่งเล็กควรใช้กรรไกรที่คม ส่วนกิ่งใหญ่ควรใช้เลื่อยตัด ไม่ควรใช้มีดตัด รอยแผลที่ถูกตัด ใช้ EM5 ผสมน้ำ อัตราส่วน 1 : 200 เทา เพื่อป้องกันหนอนเจาะลำต้น หรือโรคระบาดจากแผล การตัดแต่งกิ่งนั้นต้องระมัดระวัง ควรมีความชำนาญพอสมควรที่จะทำการแต่งกิ่ง หากตัดออกมากเกินไป หรือไม่รู้ว่าจะกิ่งไหนควรตัดหรือไม่ควรก็จะมีผลกระทบต่อ การออกดอกติดผล ในรุ่นต่อไปได้เช่นกัน ฉะนั้นต้องมี

ศาสตร์และศิลป์ในการดูแลสวนไม้ผล

ระยะเวลาที่เหมาะสมแก่การตัดแต่งกิ่งไม้ผล แต่ละชนิดช่วงระยะเวลาตัดแต่งต่างกัน ขึ้นอยู่กับไม้ผลแต่ละชนิด และสภาพภูมิอากาศของแต่ละพื้นที่ เช่น ต้นมะม่วงนิยมตัดแต่งกิ่งช่วงเดือนมิถุนายน สวนส้ม, สวนลำไย หรือสวนลิ้นจี่จะตัดแต่งหลังจากเก็บผลผลิตรุ่นสุดท้ายแล้ว และประการสำคัญ การตัดแต่งกิ่งไม่ควรตัดกิ่งออกมากในครั้งเดียว เพราะอาจส่งผลกระทบต่อ การออกดอกติดผลในรุ่นต่อไปได้

2. ตัดหญ้าหรือกำจัดวัชพืช

การกำจัดวัชพืชสวนไม้ผลที่ดีคือ ตัดหญ้า แล้วเก็บนำมาทำเป็นปุ๋ยหมัก 24 ชั่วโมง หรือตัดทิ้งไว้ แล้วใช้โบกาฉิหว่าน หรือใช้ปุ๋ยคอกหมัก EM หว่านให้ทั่ว รดน้ำผสม EM ขยาย ในอัตราส่วน 1 : 500 รด ราด หรือฉีดพ่น อีกไม่ช้าหญ้าจะถูกย่อยสลายหมดเป็นปุ๋ยบำรุงต้นพืชอย่างดี ลดต้นทุนปุ๋ยได้

มาก ปัญหาโรครากเน่าจะไม่มีเลย ไม่ควรใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืช จะทำให้ต้นพืชไม่มีภูมิต้านทาน เช่น สวนส้มที่ประสบปัญหา ต้นส้มไม่มีภูมิต้านทาน สาเหตุเพราะใช้ยาฆ่าหญ้ากำจัดวัชพืชมาก ทำให้ดินเสื่อม ดินตาย หรือสภาพดินที่ไม่มีสิ่งมีชีวิตในกระบวนการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุ ปัญหาที่ตามมาคือ

- ต้นพืชอ่อนแอ ไม่แข็งแรง มีโรคระบาด
- ผลร่วง ขั้วไม่เหนียว
- ระบบรากเน่า

ปัญหาต่างๆ ดังกล่าวนี เทคนิคเกษตรธรรมชาติคิเวซสามารถแก้ไขได้โดยไม่ยาก หากนำเทคนิคเกษตรธรรมชาติคิเวซไปปฏิบัติ ได้ผล 100 % แต่ต้องงดใช้สารเคมีปราบศัตรูพืชทั้งหลายให้หมด

3. การใส่ปุ๋ยบำรุงต้น ให้น้ำ พร้อมทั้งให้สารเสริมพืชทางใบ เช่น ฮอโมนต่าง ๆ

- หลังตัดแต่งกิ่งเสร็จ ใส่โบกาฉิ

200-300 กรัม ต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร โดยหว่านให้ทั่ว หว่านตั้งแต่โคนต้น ออกมาถึงชายพุ่ม โดยหว่านบ้าง กระจายให้ทั่วๆ แล้วรดด้วยน้ำผสม EM ขยาย 1 : 500 เท่า ให้ชุ่ม หรือใช้สารสกัดพืชหมัก EM F.P.E. ร่วมกับ EM ขยาย รด รด จะช่วยให้ระบบรากแข็งแรง ไม้ผลที่มีอายุมากควรใช้ EM F.P.E. สม่่าเสมอ ระบบรากจะได้แข็งแรง และไม่เน่า เพราะ EM F.P.E. ที่ได้จากการหมักยอดพืชหลากหลายชนิดด้วย EM นั้น มีแร่ธาตุหลายชนิด มีคุณสมบัติเป็นสารเสริมพืชทางใบ และช่วยสร้างภูมิต้านทานให้พืชแข็งแรง ช่วงไม้ผลเริ่มติดดอกออกผลใช้ ฮอโมนพืชผสมน้ำ 1 : 500 เท่า ฉีดพ่นเสมอๆ เมื่อเข้าสู่ฤดูร้อนหน้าดินบริเวณโคนต้นไม้ผลแห้ง ควรหาหญ้าแห้ง ฟางแห้ง หรือปุ๋ยหมัก 24 ชั่วโมงคลุมเพื่อรักษาความชื้นหน้าดินและระยะเวลาการให้น้ำได้หลายวัน

หากได้เรียนรู้เทคนิคเกษตรธรรมชาติคิเวซ การจัดการดูแลสวน ไม้ผลจะสามารถลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตได้ และผลผลิตได้คุณภาพ ปลอดภัย ไม่มีสารพิษปนเปื้อนหรือตกค้าง การผลิตไม้ผลให้ได้คุณภาพมาตรฐานราคาดี ตลาดต้องการ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับการทำให้ผลผลิตปราศจากสารตกค้าง มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

เมื่อสัปดาห์ที่แล้วผู้เขียนได้เดินทางไปเยี่ยมชมฟาร์มต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดสระบุรีและจังหวัดลพบุรี และได้ตั้งใจที่จะเข้าไปเยี่ยมห้องเรียนในไร่ของโรงเรียนกำจรวิทย์ด้วย โชคดีมากที่ได้พบกับ อ.ศุภชัย ลือพงษ์ พอดี อ.ศุภชัย บอกว่า " ช่วงนี้โรงเรียนใกล้จะปิดภาคเรียน ก็เลยไม่เห็นนักเรียนมาเรียนที่นี้ ช่วงนี้เป็นการเตรียมพื้นที่เพื่อต้อนรับการเปิดภาคเรียน และเนื่องจากที่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักแบบธรรมชาติทั้งในภาคทฤษฎีและการปฏิบัติจริง นอกจากพืชผักแล้วยังมีไม้ดอกที่เริ่มนำเข้ามาปลูกก็คือ ดาวเรือง ในช่วงแรกๆ จะปลูกไม่เอาไว้ออผลและให้ความสวยงาม ระยะต่อมาก็มามองดูว่าน่าจะปลูกให้สามารถขายได้ ทำให้เกิดรายได้อีกทางหนึ่ง การเพาะเมล็ดแต่ละรุ่นจะให้นักเรียนเพาะ รุ่นนี้ปลูก 400 ต้น เก็บดอกได้ กว่า 2,000 ดอก เคยเก็บได้มากถึง 2,000 กว่าดอก ขายได้ดอกละ 30-50 สตางค์ แล้วแต่ขนาดของดอก โดยตัดดอกไป 4 รุ่น แต่ยังไม่ได้ปลูกเพื่อการค้า เป็นการปลูกเพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียนและรายได้ที่ได้จากการขายดอกก็เป็นผลพลอยได้มากกว่า ซึ่งดอกที่ตัดส่งที่ตลาด มีเท่าไรเขาก็รับหมด และระยะเวลาของการให้ดอกก็ยาวนานขึ้น เนื่องจากการปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ " จะเห็นว่าดาวเรืองถ้าปลูกเป็นการค้าก็สามารถทำได้ EM กับการศึกษาฉบับนี้จึงขอเสนอเรื่องของดาวเรือง เพื่อให้ท่านผู้อ่านสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ดาวเรืองที่ห้องเรียนในไร่ ร.ร.กำจรวิทย์

ดาวเรืองเป็นไม้ดอกที่นิยมปลูกกันโดยทั่วไปในประเทศไทย สามารถปลูกได้ตลอดปีและปลูกได้ทุกจังหวัด รูปทรงของดอกสวยงามสีสันสดใสและบานทนนานหลายวัน ประโยชน์ของดาวเรือง นอกจากจะปลูกเป็นไม้ดอก ไม้ประดับ ไม้กระถาง และใช้ตกแต่งสถานที่แล้ว ยังใช้ประโยชน์เป็นพืชสีเขียว สีส้มฝ้านับแต่โบราณกาล นอกจากนี้ดาวเรืองยังมีผลต่อการควบคุมปริมาณไนโตรเจนในดินได้เป็นอย่างดี

ดาวเรืองเป็นพืชที่ปลูกง่าย เลี้ยงง่าย โตเร็ว อายุสั้น ให้ดอกในเวลาประมาณ 60-70 วัน หลังจากปลูกสามารถกำหนดระยะเวลาออกดอกให้ตรงกับช่วงเทศกาลที่สำคัญๆ ได้ จึงมีผู้นิยมปลูกและใช้ดาวเรืองกันมาก สำหรับดาวเรืองที่คนไทยรู้จักกันดีมีอยู่ 2 พันธุ์ด้วยกัน คือ ดาวเรืองชนิดดอกเล็กและชนิดดอกใหญ่ ดาวเรืองดอกเล็ก ดอกมีสีเหลืองประแดงหรือขลิบแดง และสีเหลืองส้ม ไม่มีสีแดงปนอยู่เลย มักนิยมปลูกประดับบ้านเรือน แต่ปัจจุบันได้มีการนำดาวเรืองดอกเล็กนี้มาใช้ประโยชน์ด้านอื่น เช่น ใช้ทำพวงมาลัย ปักแจกัน และทำพวงหรีดต่างๆ เพราะนอกจากลักษณะดอกกลมสีเหลืองสดใสแล้ว ยังมีอายุการปักแจกันนานอีกด้วย

พันธุ์ที่นิยม

พันธุ์ดาวเรืองที่เหมาะสมสำหรับปลูกเป็นไม้ตัดดอกในปัจจุบันมีอยู่ 3 พันธุ์ด้วยกันคือ

1. พันธุ์ทอริดอร์ (Toredor) ดอกสีส้ม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของดอกประมาณ 3.5-4 นิ้ว
2. พันธุ์ดับเบิลอีเกิ้ล (Double Eagle) สีของดอกคือ สีเหลือง เส้นผ่าศูนย์กลางของดอกประมาณ 3.5 นิ้ว มีก้านดอกที่แข็งแรง

